

expositie
IJsselhoeven

materiaal
en materie

Lies Holstein **HX**

expositie IJsselhoeven

inhoud

Architectuurcentrum Rondeel Deventer
23 november 2008 tot 18 januari 2009

info	1
inrichting	2
foto's	3
projecten	6
installatie	10
object	13
maquette	15
catalogus	16

info tentoonstelling

IJsselhoeven als bij toeval staan ze goed

De tentoonstelling maakt deel uit van het project KIIK. Het project KIIK gaat over de vraag hoe cultuurhistorie en cultuur een grotere rol kunnen spelen bij de inrichting van de ruimte; dat is de essentie van culturele planologie. IJkpunt daarbij is het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit.

In deze tentoonstelling laat Stichting IJsselhoeven het bijzondere karakter van de IJsselhoeven zien met panorama's van landschap, van de boerderijen, van voorhuis en stallen en met details van gebouwen.

'Werk in uitvoering' presenteert het woon- en werklandschappen onderzoek, het onderzoek naar de waardebeoordeling van IJsselhoeven

en een verkenning naar de identiteit van het gebied.

Op de tentoonstelling laten we ook een zestal 'transformaties' zien van boerderijen en erven.

Een deel van de ruimte wordt ingenomen door de zogenaamde belevingshoek. In de 'kamer' zijn voorwerpen van de boerderij bijeengebracht en heeft de bezoeker de mogelijkheid om boerderijverhalen, die door de Stichting zijn verzameld, te horen en te zien.

De tentoonstelling is tot stand gekomen met bijdragen van de Provincies Gelderland en Overijssel en van Architectuurcentrum Rondeel in Deventer.

spandoek
print op vinyl
100 x 230 cm

informatie
colofon

IJsselhoeven als bij toeval staan ze goed

De tentoonstelling maakt deel uit van het project KIIK. Het project KIIK gaat over de vraag hoe cultuurhistorie en cultuur een grotere rol kunnen spelen bij de inrichting van de ruimte; dat is de essentie van culturele planologie. IJkpunt daarbij is het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit.

In deze tentoonstelling laat Stichting IJsselhoeven het bijzondere karakter van de IJsselhoeven zien met panorama's van landschap, van de boerderijen, van voorhuis en stallen en met details van gebouwen.

'Werk in uitvoering' presenteert het woon- en werklandschappen onderzoek, het onderzoek naar de waardebeoordeling van IJsselhoeven en een verkenning naar de identiteit van het gebied.

Op de tentoonstelling laten we ook een zestal 'transformaties' zien van boerderijen en erven.

Een deel van de ruimte wordt ingenomen door de zogenaamde belevingshoek. In de 'kamer' zijn voorwerpen van de boerderij bijeengebracht en heeft de bezoeker de mogelijkheid om boerderijverhalen, die door de Stichting zijn verzameld, te horen en te zien.

De tentoonstelling is tot stand gekomen met bijdragen van de Provincies Gelderland en Overijssel en van Architectuurcentrum Rondeel in Deventer.

Panorama's en details

Foto's van panorama's en details landschap, van de boerderij

Lies Holstein, HK

Werk in uitvoering

Onderzoek waardebeoordeling IJsselhoeven

John van Zuijlen (Columnarum)

Woon- en werklandschappen IJsselhoeven

Cathelijne Vreeburg, Wijnand Bouw (Bosch Slabbers)

IJsselvallei-ding

Janske Hombergen, Frank Bezemer, VGTO

Transformaties en erfontwerpen

Nijenstein

Jan Giezen / ARTES

Disselenbrink

Tak architecten

Middenhof

Karsing Architecten BNA

Grote Brander

architectenbureau Willem Smid en Sijm Peters

De Wop

Ingrid van Herel, Het Overzicht

Het oude molenaarshuis

Arend van Bommel, Landschap Overijssel

Belevingshoek

Materiaal beschikbaar gesteld door

Museumboerderij Hagedoorns Plaats, Museumboerderij

Bouw

de Kribbe, Fam. Hottings, Teibout, Tervelde, ea.

Verhalen (op PC)

Hans Immink, Menno Teibout en andere vrijwilligers

't Spook

Bart Hendrix

Andere onderdelen

Tineke Metz en Wicher Naberman

'De Middenhof'

© Lies Holstein, HK (bouwtekeningen MAB)

Maquette IJsselhoeve

Borrdwerken, Violart

Productie en realisatie

Gerard Hendrix, projectleider IJsselhoeven

Concept

ism projectgroep KIIK & Cultuur, Stichting IJsselhoeven

Grafisch ontwerp

Lies Holstein, Gerard Hendrix en Jos Hendrix

Teksten

Jos Hendrix

Begeleiding Rondeel

Gerard Hendrix

Coördinatie Rondeel

Jaco Kemmelink, Frank van Uunen, Ivan Ezerman, Marion Lanting

Marion Lanting

Stichting IJsselhoeven toont het materiaal met instemming van de bewoners van de IJsselvallei.

© Stichting IJsselhoeven, 2008

productie en realisatie:
Gerard Hendrix

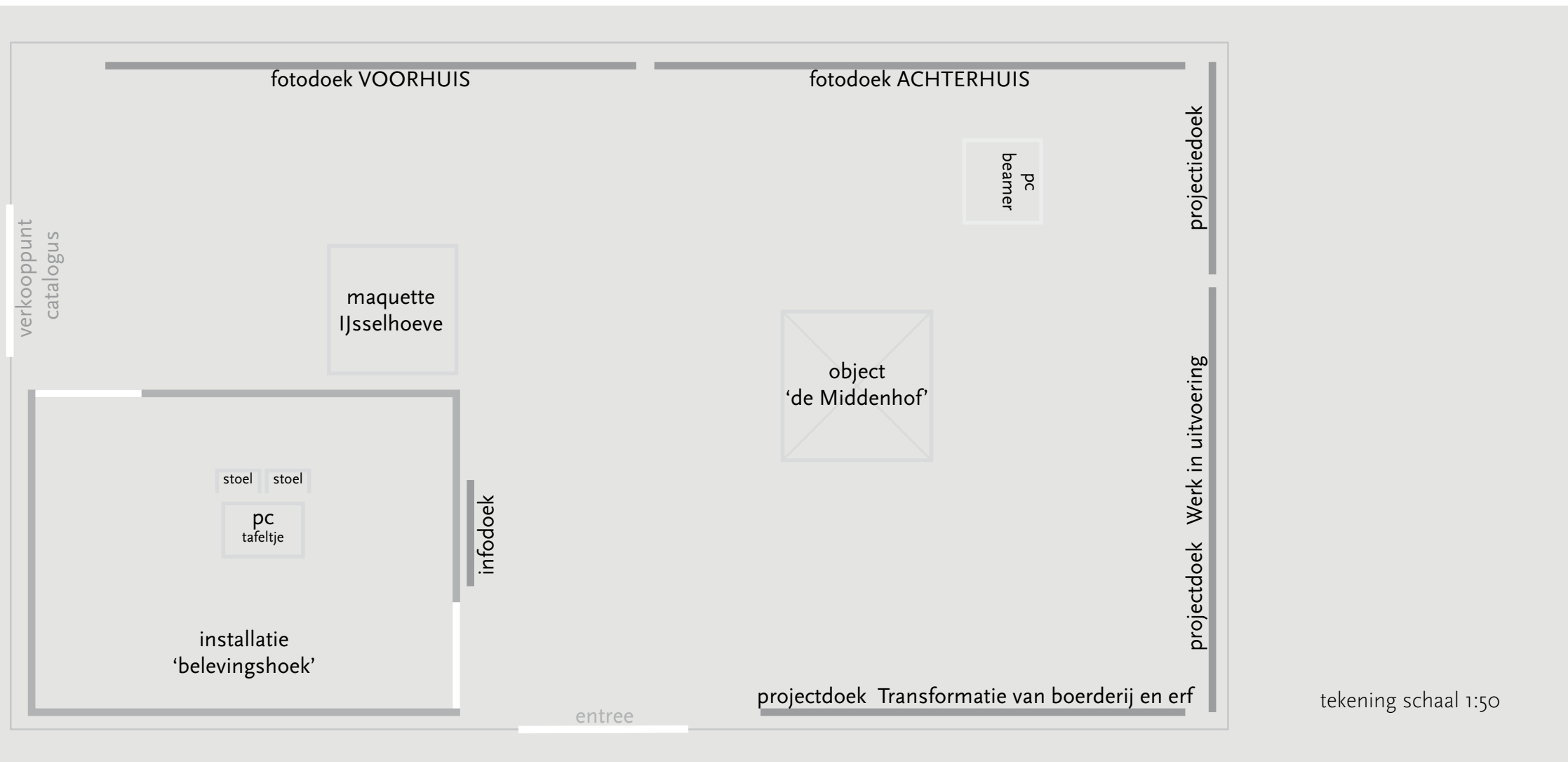

STICHTING IJsselhoeven

inrichting

architectuurcentrum rondeel

expositieruimte
11,5 x 6,5 x 4 m

concept

Verbeelding van de contrastrijke wereld van de IJsselhoeve: de identiteit en kwaliteit van de IJsselvallei.

materiaal

infodoek 1 x 2,3 m
fotodoek 10 x 2,3 m (2 delen)
projectiedoek 10 x 2,3 m (3 delen)
installatie 4 x 3 x 2,9 m
object 1,4 x 1,4 x 0,5 m
maquette 1,2 x 1,2 x 0,5 m
catalogus

foto's

panorama's
details

voorhuis achterhuis

landschap
voorgevels
woonkamer
ornamenten

stallen
achtergevels
keuken
tegelwerk

spandoek
print op vinyl
10 x 2,3 m
(2 x: 500 x 230 cm)

ontwerp en fotografie: Lies Holstein

IJsselhoeven als bij toeval staan ze goed

VOORHUIS

ACHTERHUIS

IJsselhoeven als bij toeval staan ze goed

VOORHUIS

ACHTERHUIS

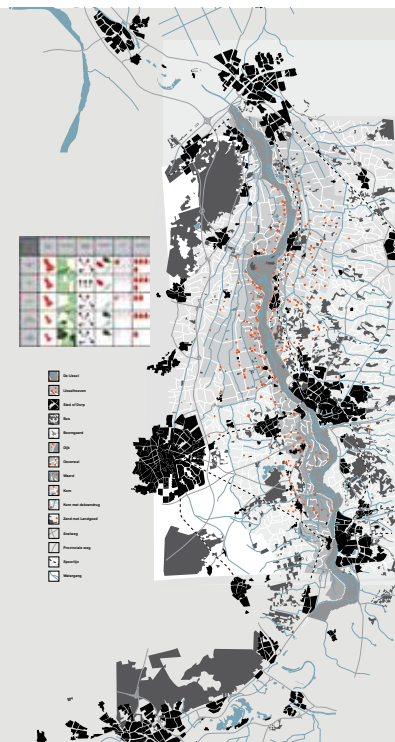
projecten Stichting IJsselhoeven

spandoek
print op vinyl
10 x 2,3 m
(1 x: 200 x 230 cm
2 x: 400 x 230 cm)

Werk in uitvoering
Transformaties

samenstelling en tekst: Gerard Hendrix
grafische vormgeving: Jos Hendrix

Werk in uitvoering

Woon- en werklandschappen IJsselhoeven

IJsselhoeven zijn groot, bijzonder en liggen bij een van de mooiste plaatsen in de IJsselvallei. Rondom van de boerderijen kan alles maar als de velden tussen omheiningen, als een boerderij met moderne erfenis en eren of als het landbouwgebied, wanneer de IJsselhoeven een andere functie krijgen. Het gebied wordt een woon- en werklandschap dat kan. Bij de IJsselhoeven worden in opdracht van de stichting, biedt steeds een overzicht en inspiratie voor de toekomstige IJsselhoeven. Het gebied kan het ingezet voor nieuwe functies in nieuwe ontwikkelingen, afgestemd op de cultuurlandschap van de IJsselhoeven. Hier een eerste analyse.

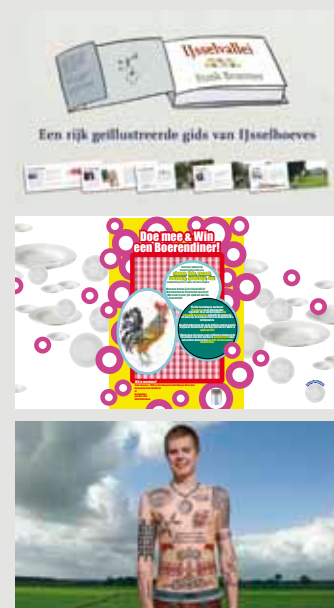
Het IJsselvallei – ding

Culturele planning en natuurlijke kwaliteiten hebben alles te maken met de identiteit van een gebied. Culturele planning, geschiedenis, ontwikkelingen vormen de identiteit van een gebied en de manier waarop dit gebied wordt gebruikt. Een gebied ontwikkelt, de identiteit ontwikkelt mee.

Om tot het gebied van de IJsselvallei door te brengen, zijn we een teamwerk – een IJsselvallei – ding – maken dat het gebied een werklandschap kan worden.

De IJsselhoeven hebben een andere ontwerp gemaakt voor het ding. Elk van het ding dat samenkomt in een project. Uiteraard zal dit ontwerp worden gerealiseerd.

De drie kernteam zijn: Frank Beumer (Beumer), Janske Homburgers (provincie), VCTO (Land).

Een rijk geïllustreerde gids van IJsselhoeven

Doe mee & Win een Boerderij!

Transformatie van boerderij en erf

Transformatie van IJsselhoeven komt steeds meer voor. Het heeft te maken met de veranderingen in de landbouw maar ook met de dynamiek in het landelijk gebied. Het kan gaan om het splitsen van boerderijen in meer woonwoningen, en nieuwe activiteiten die bewoners opkopen, of om het gebruik van boerderijen voor zorgvoorzieningen, voor kantoorfuncties. En als de boerderij verandert, dan verandert ook het erf en de omgeving.

Stichting IJsselhoeven ondersteunt bewoners bij aanpassing van boerderij en erf. Ze laat zich ook graag inspireren door voorbeelden van andere. Wat transformatie van IJsselhoeven en de erven is niet eenvoudig. Het zijn zeer grote complexen met bijzondere kwaliteiten, met alleen het gebouw maar ook de erven en de soms bijzondere tuinen. Hoe ga je daar met respect voor het erfgoed en met het oog op de toekomst mee om? En hoe betaal je de transformatie, want er is altijd wel een 'verrekenbare top'?

De Middenhof Terwolde

Het rijksmonument De Middenhof is eind 2008 in bezit gekomen van Stichting IJsselhoeven. De stichting wil zich van daaruit inzetten voor de behoud van de boerderij en het erf. Inmiddels is de boerderij in gebruik voor een ontwerp gemeentelijk waterloze waterhuishouding. De erf is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning.

De Nijenstein Veessen

Tussen Willem en Steen ligt aan de oostkant van de dijk het voormalige boerderijcomplex van de Nijenstein. De boerderij is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning.

Het oude molenaarshuis in Diepenveen

Het oude molenaarshuis in Diepenveen wordt eind 2008 in bezit genomen door de familie Van der Linden. Het molenaarshuis is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning.

De Disselenbrink Marle

Tot de MZC-crisis was de Disselenbrink het hoofddoel van de familie Wulfsberg. Stichting IJsselhoeven wil aan een transformatie van de boerderij en het erf. De erf is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning.

De Grote Brander Okkenbroek

Aan de oostkant van de velden, tussen Lathle en Okkenbroek, ligt de Grote Brander een woonwoning. De boerderij is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning.

De Worp Veessen

De Worp is een karakteristiek IJsselhoeven. Het erf is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning. De erf is nu in gebruik voor een woning.

Waardebepaling IJsselhoeven

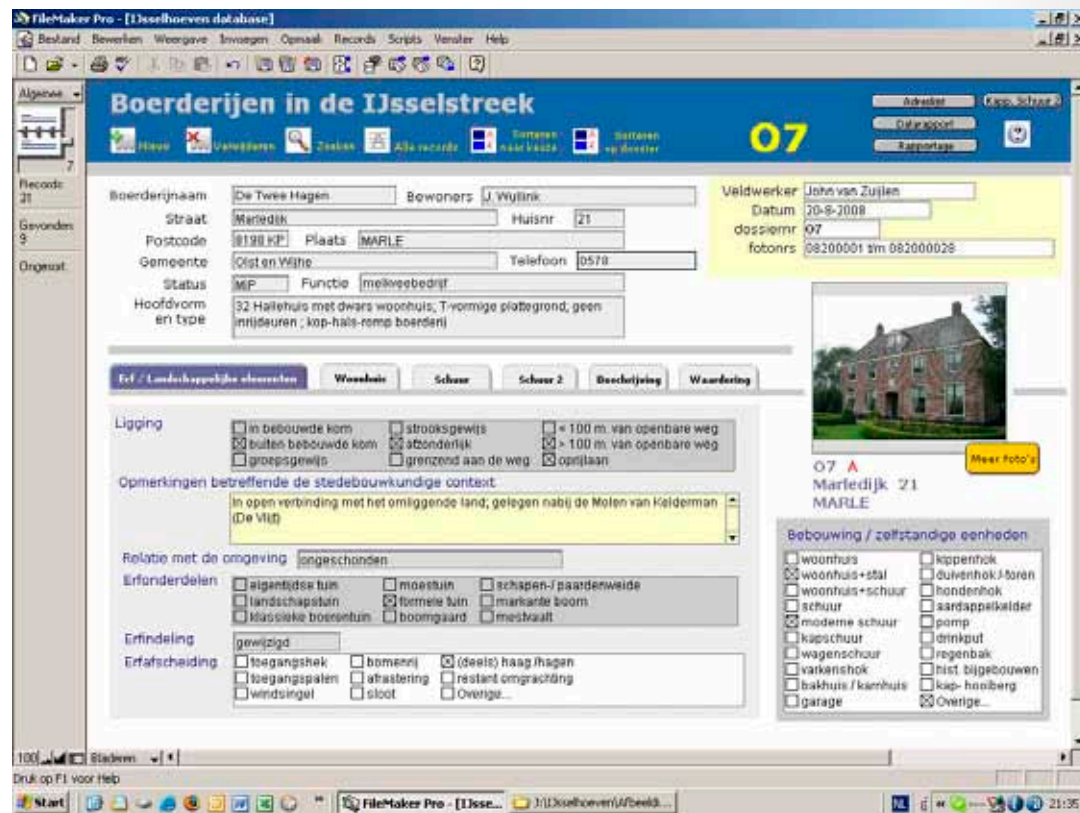
projectiedoek
200 x 230 cm
pc-beamer

Werk in uitvoering

Waardebepaling
IJsselhoeven

toegang tot onderzoek
30 historische IJsselhoeven

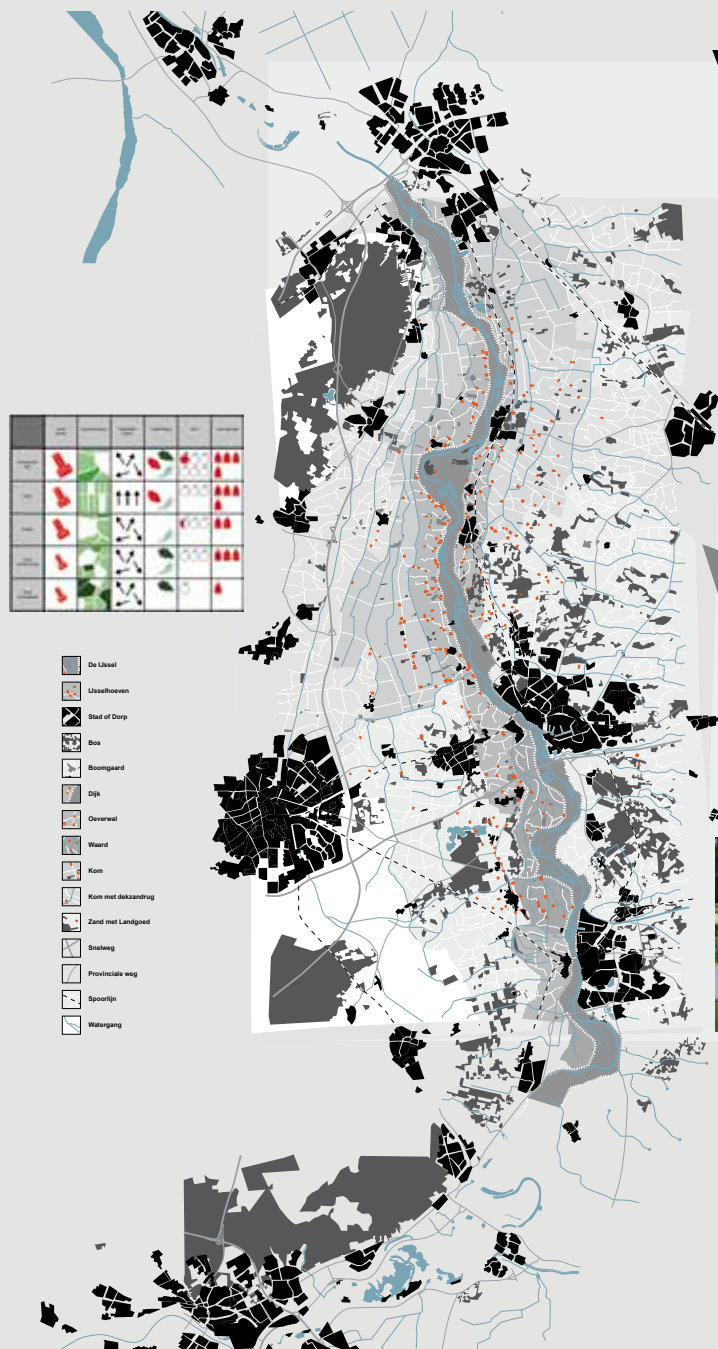
John van Zuijlen (Columnarum)

Waardebepaling IJsselhoeven

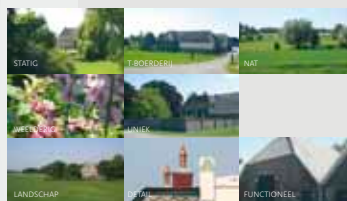
Werk in uitvoering

Woon- en werklandschappen IJsselhoeven

IJsselhoeven zijn groot, bijzonder en dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit in de IJsselvallei. Behoud van de boerderijen kan alleen maar als ze verder kunnen ontwikkelen; als een boerenbedrijf met moderne stallen en erven of, als het bedrijf ophoudt, wanneer de IJsselhoeve een andere functie krijgt. Het onderzoek woon- en werklandschappen dat buro Bosch Slabbers uitvoert in opdracht van de stichting, biedt straks een overzicht en inspirerende voorbeelden hoe bewoners en overheden met functieverandering bij IJsselhoeven kunnen omgaan. Het leidt tot het inpassen van nieuwe functies in nieuwe landschappen, afgeleid van de cultuurhistorie van de IJsselhoeve. Hier een eerste analyse.

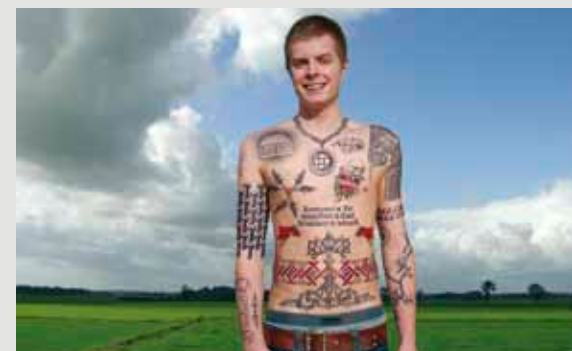
Algemene beelden van de IJsselhoeven

Het IJsselvallei – ding

Culturele planologie en ruimtelijke kwaliteit hebben alles te maken met de identiteit van een gebied. Gezamenlijke geschiedenis, gebeurtenissen, ontwikkelingen vormen de identiteit van een gebied en ze moeten zichtbaar en beleefbaar zijn bij nieuwe inrichting. Een gebied ontwikkelt, de identiteit ontwikkelt mee. Om tot het eigene van de IJsselvallei door te dringen, laten we een kunstwerk – een IJsselvallei-ding – maken dat het gebiedseigene verbeeldt en beleefbaar maakt. Drie kunstenaars hebben een schetsontwerp gemaakt voor het ding. Elk van hen heeft dat samengevat in een poster. Uiteindelijk zal één ontwerp worden gerealiseerd.

De drie kunstenaars zijn: Frank Bezemer (boven), Janske Hombergen (midden), VGTO (onder).

spandoek
400 x 230 cm

Werk in uitvoering

Woon- en werk-landschappen

tussentijds onderzoeksverslag
Cathelijne Vreeburg en
Wijnand Bouw (Bosch Slabbers)

Het IJsselvallei-ding

3 schetsontwerpen
Frank Bezemer
Janske Hombergen
VGTO

Transformatie van boerderij en erf

spandoek
400 x 230 cm

Transformatie van IJsselhoeven komt steeds meer voor. Het heeft te maken met de veranderingen in de landbouw maar ook met de dynamiek in het landelijk gebied. Het kan gaan om het splitsen van boerderijen in meer wooneenheden, om nieuwe activiteiten die bewoners oppakken, of om het gebruik van boerderijen voor zorgvoorzieningen, voor kantoorfuncties. En als de boerderij verandert, dan verandert ook het erf en de omgeving.

Stichting IJsselhoeven ondersteunt bewoners bij aanpassing van boerderij en erf. Ze laat zich ook graag inspireren door voorbeelden van anderen. Want transformatie van IJsselhoeven en de erven is niet eenvoudig. Het zijn zeer grote complexen met bijzondere kwaliteiten; niet alleen het gebouw maar ook de erven en de soms bijzondere tuinen. Hoe ga je daar met respect voor het erfgoed en met het oog op de toekomst mee om? En hoe betaal je de transformatie, want er is altijd wel een 'onrendabele top'?

De Middenhof Terwolde

Het rijksmonument De Middenhof is eind 2008 in bezit gekomen van Stichting IJsselhoeven. De stichting stelt zich ten doel het monumentale karakter van de boerderij en het erf te behouden. Architectenbureau Karssing heeft een ontwerp gemaakt waarbij het woonhuis en de schuur op het achtererf voor bewoning zijn bestemd. De deel en de naastliggende schuur zullen zoveel mogelijk in de huidige staat bewaard en gebruikt worden voor kantoor of ambachtelijke activiteiten. Stichting IJsselhoeven kan er misschien zelf kantoor gaan houden.

Architectenbureau Karssing

De Nijenstein Veessen

Tussen Welsum en Veessen ligt aan de voet van de dijk het voorbeeld voor Stichting IJsselhoeven als het gaat om transformaties, de Nijenstein. De boerderij is nu de thuisbasis van de Stichting D.O.B. De Nijenstein beschikt over kantoren, faciliteiten voor bijeenkomsten en over verblijfsaccommodatie voor groepen. Bovendien is de Nijenstein nog een agrarisch bedrijf met fruitteelt. Architect Jan Giezen heeft een bijzonder mooi, modern complex gerealiseerd, voortbouwend op de traditionele vormen, inrichting, kleur en materiaalgebruik.

Ontwerp: H. Jan H.F. Giezen, Gemma BV in samenwerking met Arts

Het oude molenaarshuis in Diepenveen

Het oude molenaarshuis in Diepenveen wordt sinds juni 2006 bewoond door de familie Van der Linden. Bij restauratie van het huis is ook het erf aangepast. Uitgangspunt is een duidelijke scheiding tussen de verschillende delen van het erf, elk met een eigen karakter. Er is een erf gerealiseerd waar veel minder onderhoud in nodig is dan eerder. Er is nu een kleine formele moes- en bloementuin ingericht en een kleine boomgaard, omzoomd door een meidoornheg.

De Disselenbrink Marle

Tot de MKZ crisis was de Disselenbrink het melkveebedrijf van de familie Wullink. Stichting IJsselhoeven werkt aan een transformatieplan voor de boerderij en het erf, nu die te koop staan. Bureau Tak heeft enkele varianten uitgewerkt die een exploitatie van de gebouwen en het erf financieel mogelijk zouden maken. Dat zou kunnen door meer wooneenheden, ook op het terrein vóór de boerderij, te bouwen. Daarvoor worden enkele stallen afgebroken. De bestaande boerderij krijgt een woonfunctie en biedt gemeenschappelijke voorzieningen.

De Grote Brander Okkenbroek

Aan de rand van een escomplex, tussen Lettele en Okkenbroek, ligt de Grote Brander: een eeuwenoude boerderij, in bezit van Stichting IJsselandschap. De boerderij zal worden verbouwd om plek te bieden voor jongeren die extra zorg nodig hebben. Architectenbureau Smid en Peters heeft de opgave uitgewerkt: individuele wooneenheden in de oude (niet-monumentale) melkveestal en dagopvang, te realiseren op de deel. In de oude varkensstal wordt kleinvee gehouden.

De Worp Veessen

De Worp is een karakteristieke IJsselhoeve. Vroeger lag bij de voornamen IJsselhoeven vaak een stijlvol met Engelse kenmerken, met slingerpaden en perken in gebogen lijnen. Het karakter van een dergelijke tuin zal in het nieuwe ontwerp versterkt worden. Andere wensen bij het ontwerp zijn: het versoberen van de uitbundige begroeiing zodat er weer zichtlijnen komen en opnemen van het nieuwe theehuis in het ontwerp. Maar het moet ook een niet te bewerkelijke, praktische tuin worden. Voetballen moet er mogelijk blijven.

Transformaties

De Middenhof
Karssing Architecten BNA

De Nijenstein
Jan Giezen/ARTÈZ
voor De Oude Beuk

Het oude molenaarshuis
Arend van Bommel (Landschap Overijssel)

De Disselenbrink
Tak architecten

De Grote Brander
architectenbureau Willem Smid en John Peters
voor Stichting IJsselandschap

De Worp
Ingrid van Herel (Het Oversticht)

installatie

attributen
verhalen
video
animatie

constructie
400 x 300 x 290 cm
(of: 200 x 300 x 290 cm)

hout
doek
betonmat

bouwwerk: Hans Immink
assistentie: Menno Tiebout

inventaris

werktuig
gereedschap
potten en pannen

pc
keukentafeltje
en 2 stoelen

ontwerp interieur: HX

interactieve
installatie

gesproken verhalen
bewoners IJsselvallei

video 't Spoek
Tineke Metz en Wicher Naberman

animatie 'de Middenhof'
Bart Hendrix en Lies Holstein

samenstelling: Gerard Hendrix

object

‘de middenhof’

fotoprints
dibond-plexiglas
142 x 142 x 48 cm
(4 x: 142 x 48 cm)

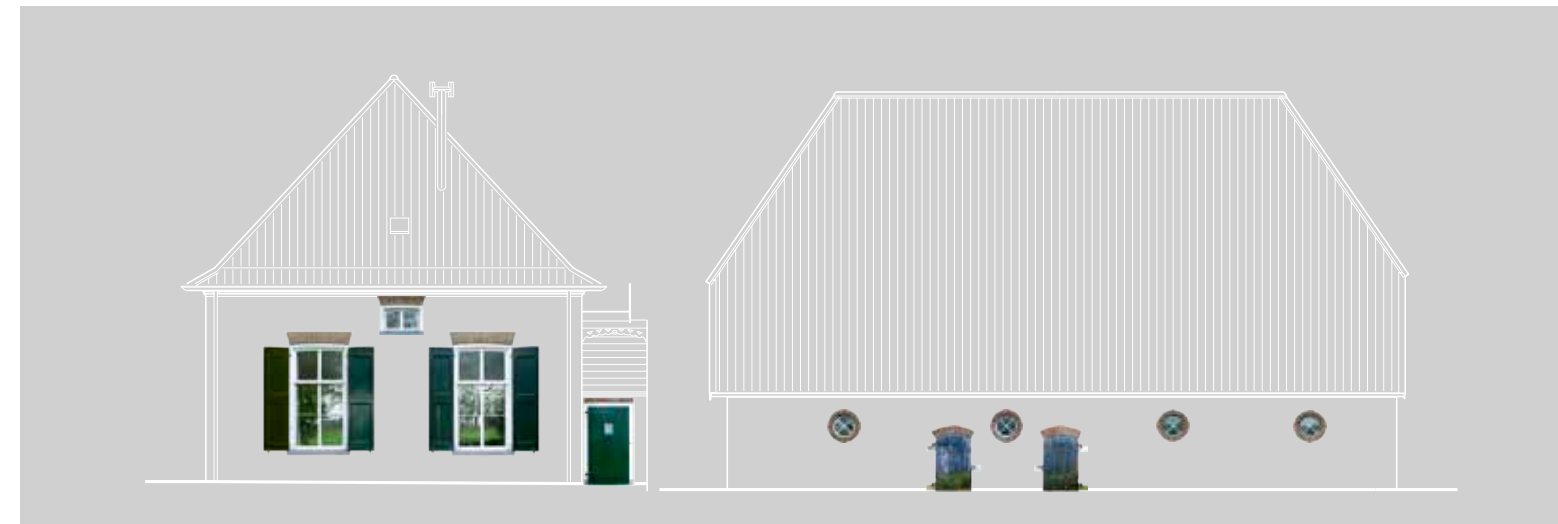
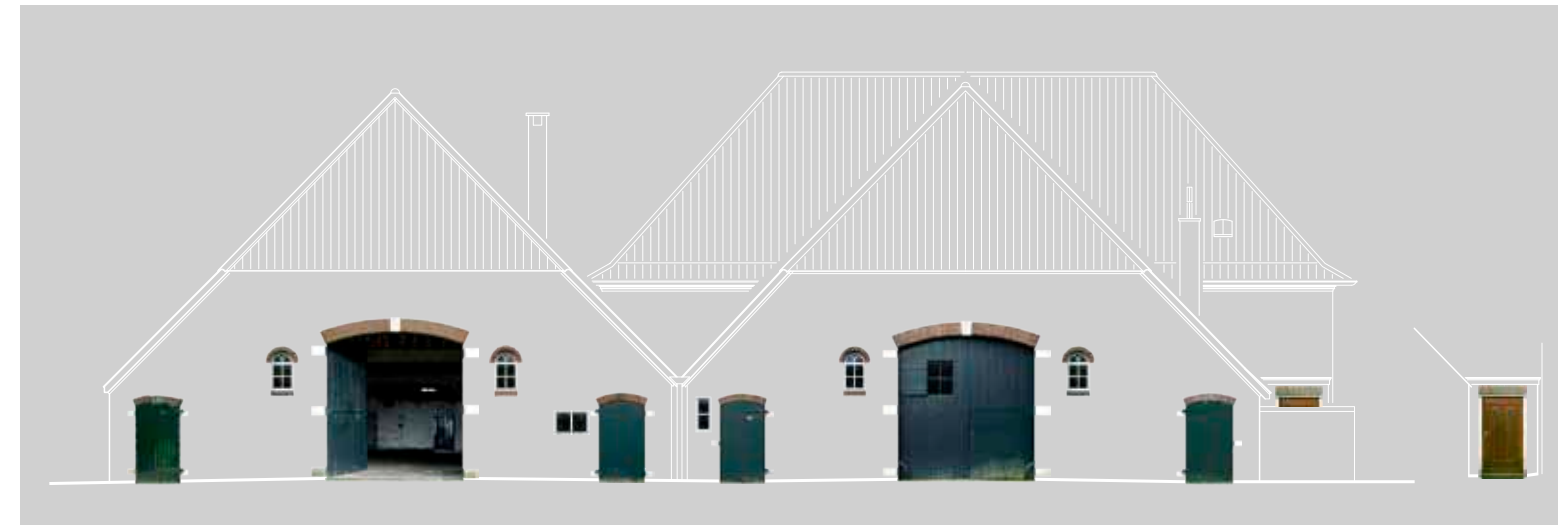
ontwerp: Lies Holstein
bouwtekeningen: MAB

'de middenhof 1' voorgevel

'de middenhof 3' achtergevel

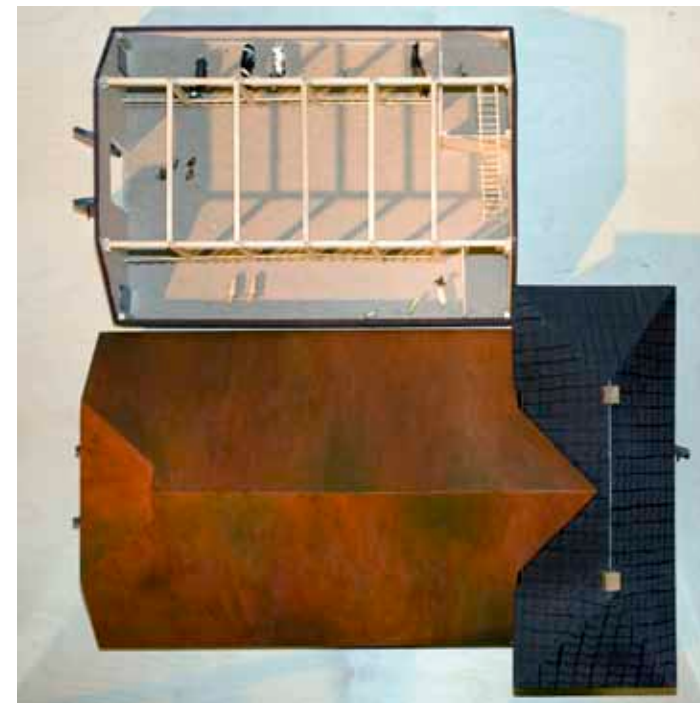
'de middenhof 2' linkerzijgevel

'de middenhof 4' rechterzijgevel

maquette IJsselhoeve

bouwpakket
120 x 120 x 40 cm

hout
kunststof
huisdieren

ontwerp: Borrelwerken en Violart

catalogus

Ijsselhoeven als bij toeval staan ze goed

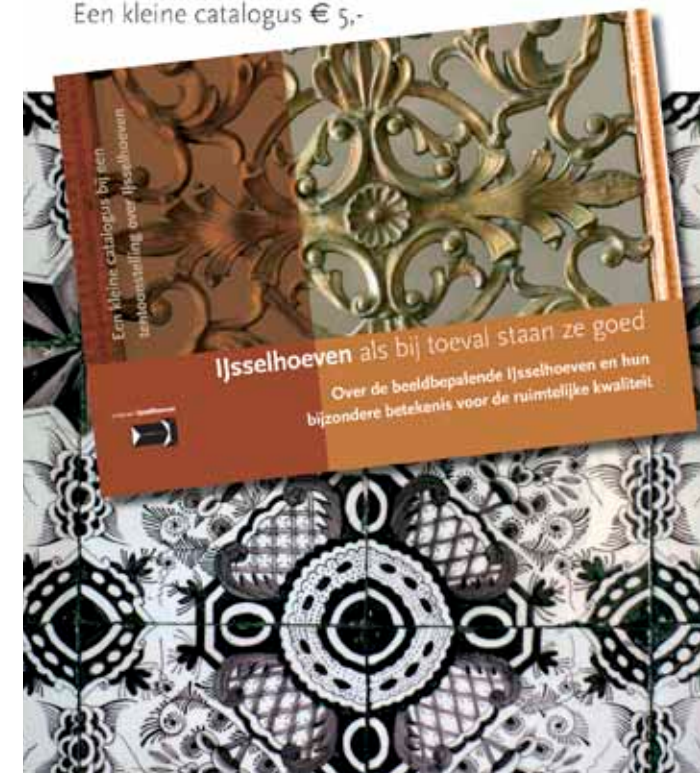
drukwerk
21 x 15 cm oblong
full color
32 pagina's

uitgave:
Stichting Ijsselhoeven 2008

Ijsselhoeven als bij toeval staan ze goed

Een kleine catalogus € 5,-

samenstelling en tekst: Gerard Hendrix
grafische vormgeving: Jos Hendrix
omslagfoto: Lies Holstein